

В много предприятия, за избягване на голямото разнообразие на нормите, са въведени средни (окупени) разходни норми за едно и също производство, за група изделия и пр. Ако в предприятието не са въведени средни разходни норми и номенклатурата на продукцията и материалите е голяма, пак може да се постигне значително съкращение на изчисленията. По правило даден вид материал се употребява за изработване на различни изделия от един и същ вид, но с различни размери, марки и т. н., за които са установени различни разходни норми. Могат обаче на определен вид материал да се установят средни планови норми и средни планови цени, отнасящи се до производството на група сродни изделия. С тези средни планови норми и цени на материалите могат да се извършат част от необходимите изчисления за фактически произведената продукция. Възможно е също да се изчислят средни фактически цени на материалите, употребени в производството на съответните групи изделия, с които могат да се довършат необходимите изчисления. Важното е да се съблюдава средните показатели, които се установяват по плана и по фактическите резултати, да съответствуват напълно едни на други по своя обхват и съдържание.

За онези, предвидени в плана, материали, които по една или друга причина са били заменени с други, трябва да бъдат направени най-точно разчетите за конкретните количества по техните цени, с оглед да се отрази влиянието върху себестойността на извършените замены.

За да се характеризира по-подробно влиянието на изменението на разходните норми на материалите върху себестойността, е необходимо да се подложат на конкретен анализ данните в специалния отчет на предприятието по форма № 1—РН „Срочен тримесечен отчет за разхода на материали, горива и електроенергия за единица продукция“ и калкулациите на отделните изделия.

Особено важно е да се изучат най-задълбочено отклоненията на фактическите разходи от материалните разходни норми. По своята икономическа същност тези отклонения могат да се разпределят на три групи.

Към първата група спадат отклоненията, довеждащи до икономия, настъпили в резултат от подобрието на технологията и организацията на производството и от други фактори, които са започнали да действуват след изменението на разходните норми, но още не са отразени в нормите с ново изменение. Тези отклонения представляват резерв за намаление на разходните норми, но не могат да бъдат източник за снижение на себестойността, тъй като вече са снижили нейното равнище.

Втората група отклонения от установените разходни норми включва отклоненията, дължащи се изключително на недоброкачествени, нестандартни материали. При анализа отклоненията от нормите по тази причина трябва да се третират като резерв за по-нататъшно снижение на себестойността. Необходимите за анализа данни се извличат от исканията на материали, лимитните карти и други първични документи.

Към третата група се причисляват отклоненията, произтичащи от нарушения на нормалния технологически процес по една или друга причина. Тези отклонения по своето естество също представляват резерв за по-нататъшно снижение на себестойността. Данни за тях могат да се извлекат пак от показателите, съдържащи се в исканията на материали, в лимитните карти, в отчетите на цеховете за техните разходи и в други документи.